

ZAČNĚTE S TOLLINGEM

Toller patří do skupiny retrívrů, kteří pracují po výstřelu, vyhledávají a aportují padlé ptáky a zvěř, a to jak na souši, tak ve vodě. Aportující pes používá oči, paměť pro uchování informace o místu, kam viděl padat zvěř, a nos pro dohledávání. Nos a spolupráce s lovcem jsou nezbytné pro vyhledávání zvěře, kterou neviděl padat.

V loveckých zkouškách existují tři různé situace, které se používají pro hodnocení loveckých psů. Je to marking „označování“ (lovecká situace, ve které pes vidí padající střelené ptáky), blind „slepý aport“ (situace, kdy pes nic neviděl, ale lovec ví, kam pták spadl) a volné vyhledávání (situace, kdy lovec ví, že do určité oblasti spadli ptáci, a pes je vyslán k prohledání celé této oblasti). Retrívři musí během zkoušky nebo lovu řešit mnoho úkolů. Musí pracovat rychle, musí pracovat ve vodě i na souši, musí spolupracovat s lovcem a musí také prokázat snahu lovce potěšit „will to please, musí mít silný zájem o zvěř. Musí rychle vyhledat a přinést veškerou zvěř, a to měkkým skusem a vyváženým úchopem (a to i když zvěř ještě není studená a usmrcená). Existuje tedy mnoho situací, které by měl retrívr zvládnout při lovu a při zkoušce, a Toller musí navíc zvládnout -tolling.

Tolling znamená lákání kachen a hus ke břehu blíže lovců.

Existují i další plemena loveckých psů, které pracují před výstřelem. Jedním typem jsou například španělé, kteří pročešávají terén před lovcem a plaší zvěř z úkrytu, ale Toller je jediný lovecký pes, který má své kořeny ve starodávné a jedinečné lovecké tradici.

Po stovky let se na pobřeží severního Atlantiku používali červeno bílí psi k lákání kachen a hus k lovcům (Pozn. překladatele: v Kanadě a ve Skandinávii lze střílet i ptáky sedící na vodní hladině, oproti loveckým zvyklostem v ČR, kde lze střílet pouze letící ptáky a to až od určité výšky) nebo k jejímu přilákání a zahánění do zvláštních klecí. Na tyto lovecké tradice se většinou zapomnělo. Pouze v jedné části světa se tato tradice (nazývaná tolling) dochovala do moderní doby, do 20. století, a to v Novém Skotsku v Kanadě. V roce 1945 bylo naše plemeno uznáno Kanadským kynologickým klubem a byl mu oficiálně uděleno jméno „Nova Scotia Duck Tolling retriever“.

O práci loveckých psů po výstřelu se můžete dozvědět téměř všechno v knihách, na seminářích, práci s výcvikáři, nebo při tréninku s ostatními retrívry nebo ostatními loveckými plemeny. Tento text se věnuje pouze tollingu a tomu, jak připravovat a cvičit Tollera pro lov a zkoušky tollingu.

A. CO JE TOLLING?

Začneme tím, že probereme některé mylné představy.

- Zkouška tollingu „Tolling Test“ není jednodušší než jiné zkoušky retrívrů. Tolling test obsahuje stejné výzvy, tedy marking, vyhledávání, slepý aport, práci ve vodě i na břehu atd. V těchto částech zkoušky musí psi řešit stejné situace. K tomu všemu přidejme tolling.
- Tolling není vrozený všem Tollerům (stejně jako dobrá práce není vrozená všem retrívrům, bez ohledu na to, zda se jim říká Labradorský, Zlatý, Flatcoated nebo Toller). Pokud retrívr pracuje při lovu nebo zkouškách dobře, **je to téměř vždy kombinace zděděných vlastností psa a dobrého výcviku**, krok za krokem, od štěněte až k dospělosti. Předpokládat, že Toller, který nemá žádný výcvik, automaticky začne sám dělat tolling napoprvé je stejně naivní, jako předpokládat, že retrívr, který chodil pouze na procházky do přírody, bude bezchybně pracovat na první zkoušce.

- Tolling není pouze o tom „sedět za sítí a házet psovi míček“. Tolling vyžaduje, abyste vy a váš pes pracovali společně jako tým. Váš pes na vás musí umět reagovat a musí pro vás chtít pracovat, musí umět přepínat mezi aktivitou a pasivitou, mezi hrou a klidem. Při tollingu se může hodně pokazit, a při oficiálním tolling testu určuje samotný tolling to, jak dobrá může být konečná známka.

Tolling musíte trénovat často a v různém prostředí, v různých terénech a s různými rušivými podněty. Pokud se tolling nedaří při výcviku, nebude se dařit ani na tolling testech a ani při lovu.

B. JAKÝ TOLLING JE DOBRÝ?

Dalo by se jednoduše odpovědět, že „takový tolling, díky kterému pes přiláká kachny ke břehu a lovcí čekajícímu za sítí“. Neznáme způsob, jak vyzpovídat kachny, takže místo toho musíme vycházet ze zkušeností a popisu lovců, jak vlastně kachny reagují na tolling. Pak se musíme pokusit, aby tolling byl co nejbližší k tomu, co skutečně na kachny funguje.

• Je tichý

Kachny, plující po vodě, musí být poměrně blízko břehu a sítě, tak aby zaznamenaly psa na břehu, který by tollingem přilákal jejich pozornost, aby plavaly blíž. Obvykle je to 50 až 100 metrů. Pokud jsou dále, pravděpodobně pro ně není tolling dost zajímavý. To znamená, že pes musí být při práci v terénu a při tollingu tichý. Vy, jakožto vůdce nebo lovec, musíte být také zticha, což znamená žádné píšťalky, žádné výkřiky, ani hlasité povely. Vhodné jsou pouze malé rychlé povely, signály rukou nebo šeptání. Pokud pes trochu kňučí nebo vydává jiné slabé zvuky, nebo pokud potřebujete použít klidné tiché povely, může to u kachen projít bez povšimnutí, ale nejlepší je samozřejmě zcela tichý tolling.

• Je soustředěný

Pes by se měl soustředit pouze na tolling a spolupráci s vůdcem, a to i když jeden nebo dva další lovcí se zároveň plížící ke břehu nebo pokud jsou již připravení a schovaní za sítí. Pes musí být soustředěný i když jsou kachny vyrušeny, vylétají, přistávají nebo dělají na vodě hodně povyku. Bez ohledu na všechna vyrušení nebo povětrnostní podmínky, pes musí zůstat soustředěný. Není problém, pokud se pes během tollingu jednou nebo dvakrát zastaví, aby se podíval, co se děje okolo. Problémem ale může být, pokud se to stane pokaždé a pes přestane dělat to co má a vůdce musí psa přimět, aby se znovu soustředil na tolling.

• Je rychlý

Pes se pohybuje v rychlosti. Pracuje rychle v obou směrech, když chytá míček i když se s ním vrací k sítí a vůdci. Rychlé pohyby upoutají pozornost mnohem lépe než pomalé pohyby. Kachny budou reagovat více na psa, který se pohybuje rychle než na psa, který je pomalý. Stejně tak v přírodě je mnohem těžší postřehnout zvěř, která stojí na místě nebo se pohybuje pomalu než běžící zvěř.

• Je hravý

Toller, který skáče, aby chytil míček, poskakuje terénem, mění tempo, vrtí ocasem, dělá pohyby, kterými jako by vyzýval ke hře, ukazuje se kachnám na vodě a řečí těla ukazuje, jak zábavný je pro něj tolling. To je Toller s vhodnou kombinací rychlosti a hravosti, která by měla přilákat kachny, aby se zajímaly o to, co se děje kolem sítě na břehu.

C. PŘED TOLLINGEM

Abyste mohli dělat tolling, musíte mít vhodné míčky nebo jiné hračky.

Vhodné předměty pro tolling jsou prostě věci, které házíte a pes je chytá a nosí vám je nazpět. Může to být obyčejný míček, míček na krátkém provazu, hračka, klacek nebo malý dummy, zkrátka jakýkoli předmět, který si váš pes spojuje s hrou a chce ho honit, chytat a vracet se s ním. Někteří psi si přirozeně hrají se všemi předměty, které jim hodíte, zatímco jiní mají své oblíbené hračky, díky nimž jsou opravdu hraví (zatímco jiné předměty jsou víceméně nezajímavé). Vyzkoušejte různé hračky a předměty, nespokojte se se stejnou věcí, jakou používá váš známý, nebo s první věcí, kterou jste zkusili a fungovala.

- Vhodné předměty k tollingu se „zastaví“ tam, kam je hodíte, takže je snazší mít tolling pod kontrolou. (Skákající míčky mohou skončit na místech, kde je nechcete. Pes může ztratit pozornost.)
- Vhodné předměty k tollingu plavou. (Co se stane, když předmět spadne přímo nebo po odrazu do vody a potopí se? Pes skočí za ním a bude se snažit předmět najít.)
- Vhodné předměty k tollingu nevydávají hluk. Nepoužívejte pískací hračky, i když jsou to hračky, které má váš pes má nejraději. Při skutečném tollingu může být pípnutí nebo písknutí dostačující k tomu, aby vyplašilo kachny. Na tolling testech se od vás očekává, že se budete chovat jako na lovu. (V nejhorší případě, pokud je pískající hračka jediná, se kterou si váš pes chce hrát, propíchněte ji a odstraňte zvuk.)
- Vhodné předměty k tollingu jsou dostatečně malé, takže si je můžete vzít do kapsy nebo do vesty. K síti si musíte vzít několik předmětů, protože se může stát, že ho pes při ztrátě soustředění nenajde, nebo se může zachytit v křoví, ve větvích stromu, může se odrazit o kmen stromu nebo skálu a odskočit v úplně jiném směru, než jakým jste házeli. (Při tolling testech před pár lety byl test v poli, kudy chodily krávy pít k vodě. Břeh byl mokrá, v bahně byly díry po kopytech a vůdci se podařilo trefit díry třikrát při jednom tollingu. Díry byly tak hluboké, že do nich musel strčit paži až k rameni aby vytáhl míček. Naštěstí měl u sebe čtyři dummy bally.) Je vhodné používat k tollingu předměty, které nejsou běžné dummy k aportování, částečně proto, aby si pes mohl vytvořit správné asociace mezi předměty k tollingu a předměty k práci a částečně proto, aby dokázal přepnout z tollingu, který se dělá před výstřelem k jiné práci po výstřelu. Při tollingu má pes povoleno chytat, držet a nosit předmět jakýmkoli způsobem. Může si s ním hrát, pohazovat a chytat ho ve vzduchu, žvýkat ho, mít tvrdý skus, ale při práci (se zvěří) po výstřelu již musí mít měkký skus, a vyvážený a bezpečný úchop. Pokud má váš pes potíže s tímto přepínáním, pomozte mu tím, že budete používat jiné předměty na tolling a na aport. Zkušený vůdce si vezme k síti na tolling různé předměty. Některé předměty mohou psa vzrušovat, a jiné naopak sníží jeho tempo, protože s nimi si není tak zábavné hrát. Pokud je pes vzrušený nebo má příliš energie, může vůdce přejít na méně zábavný předmět, a pokud se pes začne unavovat nebo ztrácí pozornost, může vůdce přejít na oblíbenou hračku.

D. NA TOLLING TESTU

Trénovali jste tolling. Trénovali jste marking na vodě a na souši, volné vyhledávání a cítíte se připraveni. Je čas na váš první test.

ČÁST 1 - Příchod / Dolů k síti

Jste připraveni začít. Čekáte se svým psem na značce „stop, tedy na hranici tzv. korony tak, abyste nerušili psa, který právě pracuje. Pes před vámi dokončil práci a jeho zkouška je u konce. Někdo zakřičí

„další pes“ a jdete na řadu. Přicházíte se psem na vodítku k rozhodčímu, který čeká u výchozího bodu. Pozdravíte se a možná si podáte ruku a poté se rozhodčí může zeptat na jméno psa, jak je starý, jestli je to váš první start jako vůdce nebo první start vašeho psa. Rozhodčí by se měl také přesvědčit, jestli jste si přinesli dostatek předmětů pro tolling nebo zda nemáte nějaké dotazy před zahájením testu. Často můžete z výchozího bodu zahlédnout síť a prostor samotného testu dole na břehu vody. Je čas sundat vodítka a plížit se psem k síti. Nespěchejte. Tolling test není měřen na čas. Ujistěte se, že máte se svým psem kontakt a že na vás soustředí pozornost ještě před sundáním vodítka. Plížení k síti společně se psem probíhá tak, že pes by měl být blízko vás, ideálně na straně nebo za vámi a že vy (nebo rozhodčí) určujete tempo plížení. Pes tedy nesmí spěchat dolů k síti nebo k vodě před vámi. Neměl by se rozběhnout k síti, ani ke střelci, ani k vodě- pít, stříkat nebo začít plavat. Neměl by ani odbíhat ke břehu a sledovat co se kde děje, a zda není pomocník již připraven hodit marking. (všechny tyto variance vedou ke ztrátě pozornosti a ovladatelnosti psa, ještě předtím, než vůbec začne samotný tolling. Potom je již velmi těžké přimět psa ke spolehlivému vypracování zbytku testu.)

Proč je to tak důležité, když test ještě ani nezačal? Odpověď je jednoduchá. Představte si, co by se stalo, kdyby to pes udělal při skutečném lovu. Kachny, které jsou ve vodě, jsou vždycky poblíž břehu, nebo přímo na břehu. Pes běžící dolů k síti nebo do vody (nebo lovec křičící, aby psa zastavil) riskuje, že vyplaší všechny kachny, které buď uplavou nebo se zvednou a odletí. Pak je po lovu.

TIPY A TRIKY:

- Cvičte si tuto část testu mnohokrát dokola. Dobrým základním pravidlem může být vždy začít každé cvičení tímto plížením a tollingem, a až potom cvičit ostatní úkoly (marking, vyhledávání, nebo blind). Výcvik psů je postaven na asociacích, naučíte tak psa chápat, že plížení a tolling je vždy začátkem tréninku a začátkem práce.
- K procvičování plížení a tollingu nemusíte používat síť. Trénujte plížení a tolling za pomoci přírodních úkrytů, jako jsou keře, rákosí, velké kameny, protože stejně to může často vypadat při skutečném lovu. (Myslíte si, že lovci využívající tolling za starých časů v Novém Skotsku byli zvyklí u břehu stavět síť nebo čistit přístup k vodě a prozrazovat tím, kde budou pytláčit? Nebo, že by nelovili, kdyby zrovna kachny byly pouze v neznámých částech jezera a nepřístupných terénech?).
- Procvičujte tolling s vyrušením. Cvičte společně s přáteli ve skupině. Můžete se střídat při cvičení, zatímco vaši přátelé budou napodobovat rozhodčí a pomocníky, jako při zkoušce. Cvičte s někým, kdo může přinést zbraň a předstírat, že je střelec.
- Usnadněte svým chováním psovi, aby chápal, co má dělat. Nechodte dolů k síti, jako byste byli na procházce. Musíte se plížit, měnit polohu těla, ohýbat hlavu a vykukovat. Klekněte během plížení jednou nebo dvakrát na kolena. Zastavujte se. Udělejte pár kroků zpět. Změňte směr. Využijte výhod terénu a nechodte přímou cestou dolů k síti. Místo toho zkuste najít cestu, která vás a vašeho psa co nejméně odhalí před ptáky, kteří by mohli být na břehu nebo ve vodě (na zkoušce nejsou žádní ptáci, ale předstírá se skutečný lov). Řeč těla a způsob, jakým se pohybujete, pomáhá vašemu psovi pochopit, co má dělat, o co se spolu snažíte a co se bude dít dál. Zkombinujte to s tichým povelům nebo gestem před začátkem plížení, nebo s čímkoliv jiným, co usnadní psovi rozpoznat tuto situaci a provést úkon dle vašich představ.
- Chcete, aby byl pes za vámi, když se plížíte do úkrytu? Trénujte to pomocí pamlsků, které budete držet v ruce. Držte ruku za zády nebo u boku a odměňte psa, když se doplízíte k síti. Časem snižujte

frekvenci odměňování pamlskem, až nakonec naučíte psa fungovat spolehlivě i bez pamlsků. (Při testu nelze používat pamlsky.)

- Ukažte psovi jeho míček nebo jiný předmět pro tolling těsně předtím, než se začnete plížit. Ukažte mu ho, dejte si ho do kapsy a pokud pes při plížení ztrácí trpělivost a soustředění tak dejte ruku znovu do kapsy.
- Pokud máte psa, který se rád plíží pár kroků před vámi zkuste využívat terén. Pokud je pes na levé straně, zkuste využít keřů, kmenů stromů a kamenů, které vidíte v terénu a obcházejte je z pravé strany tak, abyste zpomalovali psa.

ČÁST 2 - Klidová část tollingu / Za sítí

Vy a váš pes jste se proplížili k síti. Při testu je obvykle síť umístěna tak, abyste psa posílali vpravo i vlevo. Za sítí, v úkrytu, je místo kde byste měli být se svým psem před zahájením tollingu a v klidových intervalech mezi tollingem. Pes nesmí sám opustit síť (úkryt), dokud nehodíte míček nebo jinou hračku. Měl by být tichý a klidný. Při zkoušce byste měli být v kontaktu s rozhodčím (rozhodčí uděluje pokyny), a správně byste neměli udržovat přílišný oční kontakt se psem, bez něhož by pes začal být netrpělivý, kňučel nebo štěkal. Tolling je kombinací aktivity, kdy je pes viditelný pro kachny a láká jejich pozornost a klidové části, kdy je pes za sítí a kachny ze zvědavosti plavou blíž ke břehu. Při lovu je to lovec, který určuje tempo a intervaly při nichž pes pracuje nebo je v klidu. Lovec musí být zároveň schopen sledovat přibližující se ptáky. To znamená, že lovec musí sedět nebo klečet čelem k vodě se psem po boku nebo před sebou. Cvičte tuto polohu hned od začátku. (Jsem si jistý, že při tolling testu můžete zůstat v poloze obrácené k vodě a zároveň být v kontaktu s rozhodčím.

TIPY A TRIKY:

- Trénujte klidovou část. Jak přímo po plížení k síti, tak mezi tollingem. Začněte s kratší přestávkou, možná 15-20 sekund, a pak trénujte stále delší a delší klidové pasáže. U tolling testu, třídy pro začátečníky, trvá obvykle jedna klidová pasáž kolem 30 sekund, ale v u vyšších tříd mohou být přestávky až 2–3 minuty. Při tréninku používejte hodinky, počkejte 20 sekund, 40 sekund, 1 minutu atd.
- Pokud je pro psa snazší zůstat v klidu, když leží, nechte ho ležet. Ale pokud pes snadno vydrží v klidu i jinak, tak ho nechte sedět nebo stát, zkrátka zvolte klidovou polohu, při které zůstane skrytý za sítí.
- Trénujte svého psa tak, aby zůstal klidný za sítí, i když se na něj nedíváte. Rozhlížejte se po vodě, dívejte se skrz otvory v síti nebo opatrně z boku, rozhlédněte se kolem terénu, změňte svou polohu v sedě. Při lovu si musíte být jisti, že pes je klidný, tichý a nehybný, zatímco vy jako lovec pátráte po pohybujících se ptácích.
- Trénujte klidovou část i s rozptylováním. Například s kamarády, kteří předstírají, že jsou pomocníky lovce, a pročešávají terén s dummy nebo zvěří v ruce.
- Usnadněte svému psovi, aby zůstal v klidu. Schovejte si míček nebo hračku do kapsy nebo je položte na zem před psem. Pomozte svému psovi pochopit, že je to přestávka. Pokud máte psa s velkou energií a chutí a sedíte s míčkem v ruce, vystavujete se riziku, že při sebemenším pohybu ruky pes vyrazí, protože si bude myslet, že házíte.

ČÁST 3 - Tolling / aktivní část

Zní to tak jednoduše, hodíte míček a pes ho chytí. Znovu a znovu, tam a zpět, v dobrém tempu a hravými pohyby. A přesto je toho tolik, co se může pokazit. Pes vyběhne za míčkem, ale nakonec ho ignoruje, aby se šel vyčůrat, prohlédnout si pomocníka se zbraní, prozkoumat nové místo nebo pach, napít se vody nebo si trochu zaplavat. Pes míček nebo hračku zvedne, ale nevrátí se s ním. Vydává se na průzkum s míčkem v tlamě, nebo zakopne, lehne si a bude vás vyzývat ke hře. Pes běží za míčkem, ale nevezme ho, nebo ho vůbec nenajde, protože se odrazil jiným směrem nebo uvízl na větvi v křoví nebo se odrazil do vody. Existuje téměř tolik způsobů tollingu, kolik je Tollerů. Někteří skáčou jako králíci, někteří se řítí jako sprinteři a téměř nenechávají stopy na zemi, někteří jsou trochu pomalejší nebo línější, někdo přinese zpět polovinu lesa, někdo vyrazí plnou rychlostí ven a plnou rychlostí zpět k síti, někteří se rychle rozběhnou ale pomalu se vracejí, jiní se za síti otáčí než přijdou k vám, někteří vybíhají před síti a vracejí se z druhé strany, někteří žonglují a hrají si s míčkem či hračkou v tlamě, někteří ho vyplivnou, jakmile jsou zpět za síť, zatímco jiní ho drží a čekají na povel nebo trochu přetahování.

To také znamená, že rozhodčí mají často svůj ideál tollingu. Pro jednoho rozhodčího by měl být rychlý a energický. Jiný rozhodčího ocení hravost a pro třetího rozhodčího může být ideálem vytrvalý, intenzivní a nezávislý tolling, skoro jako by pes ke hře svého pána vůbec nepotřeboval. Skutečně dobrý tolling stojí na třech stavebních kamenech. Jsou jimi soustředění, rychlost a hravost.

• Soustředění

Chceme, aby se pes soustředil na práci a byl schopen pracovat samostatně. Vůdce by neměl být nucen používat povely nebo mít úplnou kontrolu nad fungováním psa. V nejlepším případě, pokud jste na lovu, měli byste být schopni se plně soustředit na to, co se děje na vodě, a zároveň si být jisti, že můžete házet míčkem, aniž byste se díval a věděl s jistotou, že pes se vrátí s míčkem za síť po 5-10 sekundách.

• Rychlost

Chceme, aby pes pracoval s rychlostí a radostí a aby byl stejně rychlý při běhu za míčkem i zpět k síti. Na zkoušce nebo lovu jde o komplexní výkon psa. Všechny míčky během tollingu nemusí být rychlé, a pokud se pes zastaví jednou nebo dvakrát, aby prozkoumal terén a rozhlédl se, tak to jenom ukazuje, že pes je ve střehu.

• Hravost

Rychlost a soustředění lze téměř vždy zlepšit tréninkem. Nacvičit hravost je těžší. Někteří psi jsou hravější a pohybují se s radostí, odrážejí se a skáčou, dělají "liščí skoky" směrem za míčkem, házejí a hrají si s míčkem. Jiní Tolleři jsou přímočařejší a zaměřují se na „práci“. Pokud máte psa, který je rychlý, můžete mu udělat práci hravější díky různým způsobům házení, nebo předstíráním hodů v jednom směru a hozením v opačném směru, změnou míčků a hraček během tollingu nebo gestikulací vyzívající psa ke hraní, když se pes vrací s míčkem. Cílem je, udělat tolling vašeho psa co nejzajímavějším pro kachny ve vodě. Tolling není totéž jako „aport u vody“. Pes nemusí sedět ani stát, když hodíte míček, pes nemusí čekat na povely (i když je v pořádku používat malé „Ano“ nebo „Běž“) a pes by měl brát míček a vracet se zpět bez použití jakýchkoliv příkazů nebo signálů. **Tolling je tichý.** Pokud potřebujete svému psovi dávat povely nebo signály, musí být tak malé a tiché, že je neuslyší kachny 20-30 metrů od vás. Je tedy v pořádku šeptat nebo mluvit se psem za síti potichu. A pokud se pes „zasekne“ v terénu, s míčkem v tlamě a zírá na vás, můžete místo povelů použít řeč těla. Neseděte v klidu, používejte své tělo a gestikulujte a komunikujte stejně, jako to dělá sám pes.

TIPY A TRIKY:

- Netrénujte pokaždé stejné vzorce, například „třikrát vpravo a třikrát vlevo.“ Měňte vzorce a směry. Můžete házet dokonce pouze jedním směrem.
- Dělejte změny v tom, jak házíte. Měňte úhly a délku. Střídejte normální hody, vysoké hody, nízké hody po zemi, delší a kratší hody. Házejte tak, aby to psa bavilo a bylo to pro něj zajímavější, ne všechny hody stejně daleko a stejným způsobem.
- Až se dostanete poprvé k síti, vždy zkontrolujte terén kolem. Je v jednom směru mokro nebo bahno? Jsou tam kameny? Vidíte díry, kam by mohl míček zmizet, nebo nízké větve, kde se může zaseknout? Je snadnější běhat na jednu stranu a těžký terén na druhou stranu? Při tollingu využijte terén. Pokud potřebujete zvýšit rychlost, vyberte směr, kam je snadné běžet. Potřebujete zpomalit psa se spoustou energie, hodte ve směru, kde je to trochu složitě, nebo do vyšší trávy nebo pod keř.
- Pokud se váš pes přestal soustředit na míček a nemůže ho najít, zaujměte jeho pozornost dalším, který máte v kapse. Počkejte, až se na vás pes podívá, nebo pomocí malého zvuku ho přimějte, aby se na vás podíval, a poté pokračujte v házení. (Nechte ztracené míčky a hračky v terénu, dokud test neskončí. Bude spousta času je hledat před tím, než vás rozhodčí oznámkuje.)
- Při zkoušce vám rozhodčí řekne, kolik hodů musíte udělat. Nespěchejte, ve snaze je provést co nejrychleji. Rychlostí, která je posuzována je myšlena rychlost, kterou pracuje pes, ne to, jak rychle házíte míčky po sobě. (Můžete dávat tichý povel „Sit“ když přijдете k síti a potom stejné tiché „sit“ po každé tollingu. Pokud to pomůže psovi soustředit se na práci, dělejte mezi každým hodem malé 2–3 sekundové pauzy.)

ČÁST 4 - Výstřel a voda

Při tolling testu je posledním krokem přechod z tollingu na práci ve vodě, výstřely s markingem. V třídě začátečníků je jeden výstřel s markingem, v otevřené třídě dva a v elitní třídě mohou to být dokonce tři výstřely s markingem. Tento přechod je pro mnoho psů složitý. Přepnout z hravého tollingu bez příkazů a povelů, k více kontrované práci. Přepnout z tollingu, kde je v pořádku hrát si a žvýkat míček nebo hračku na aporty, kde by pes měl mít měkký skus a kontrovaný úchop. U tolling testu probíhá tento přechod „od hry k práci“ plánovitým způsobem. Rozhodčí vám řekne, kdy je tolling hotový a kdy je čas připravit sebe a svého psa na výstřel a marking. Ve třídě začátečníků je povoleno vystoupit z úkrytu za síti a připravit se se psem po boku, zatímco ve vyšších třídách musíte sami zůstat za síti a pouze pes je vedle sítě, aby viděl padat kachny. Na lovu může tento přechod přijít kdykoli, protože Tollerovi a lovcovi se může podařit přilákat ptáky na dostatečnou vzdálenost a najednou se ptáci zvednou z vody a lovec musí střílet dřív, než uletí. Lovec nemůže čekat, až bude mít psa vpravo aby mohl vystřelit, nebo čekat až bude pes u sítě. Pes musí být schopen „namarkovat“, kam pták padá, i když by byl uprostřed jiné práce, i když o ptácích do výstřelu vůbec nevěděl. V elitní třídě při tolling testech se přepínání mezi tollingem a markingem na vodě přibližuje stále více a více situacím při lovu. Výstřely a hod mohou přijít uprostřed tollingu, aniž by na to byli vůdce a pes připraveni, a mohou to být situace, kdy pes neviděl hod, ale musí vyřešit marking pouze pomocí zvuku rozstříku, když pták spadne do vody. Jak by to měl pes a vůdce zvládnout? Je zřejmé, že se pes nemusí vracet k síti s míčkem, pokud byl uprostřed práce (a přestat se soustředit na to, kam padli ptáci), než ho vůdce vyšle pro aport na vodu. Také ale není správné, aby pes po prvním výstřelu skočil rovnou do vody a ignoroval tolling nebo vůdce. **(Je to vůdce nebo lovec, který by měl psa vyslat. Při lovu má**

lovce alespoň jeden další výstřel, takže může chtít s vysláním psa počkat.) Nejlepší způsob, jak by měl pes situaci vyřešit, by mělo být zastavit se uprostřed práce, namarkovat padající ptáky (pohledem na vodu) a pak tiše čekat na povel od vůdce. A samozřejmě pokud by rozhodčí řekl, že uděláte šest tollingů, ale instruoval pomocníka, aby střílel a házel při třetím tollingu, pak můžete vyslat psa ihned poté, co padl poslední pták, a nemusíte dělat zbývající tollingy.

TIPY A TRIKY:

- Neexistuje žádný rozdíl mezi tím, jak by měl pes vyřešit marking přicházející po tollingu ve srovnání s běžným markingem na vodě pro retrívry. Pes by měl mít stejnou vytrvalost a stejnou vodní vášeň po dlouhém tollingu, jakou by měl i bez tollingu.
- Zvyšujte sebevědomí svého psa krok za krokem. Když je váš pes klidný, tichý a rychlý ve vodě na běžném markingu, zkombinujte to se sítí, trochou tollingu a markingem na vodě od sítě. Dalším krokem by mohlo být posadit psa dál od sítě, říct mu, aby zůstal a jít zpět za síť a poslat ho do vody, když jste za sítí. Později začněte trénovat sed psa vedle sítě. Trénujte to jak na levé, tak na pravé straně sítě. Při testu to může být na obou stranách.
- Až se dostanete v tréninku ještě dále, nebo pokud jste dosáhli vyšších tříd, začněte výcvik s kamarádem házejícím dummy, zatímco pes sedí za sítí, nebo když je pes uprostřed tollingu (trénink psa lokalizovat předmět pomocí zvuku).

E. PŘÍPRAVA NA TOLLING TEST.

Je naprosto normální být při prvním startu na tolling testu trochu nervózní. Není mnoho lidí, kteří nejsou nervózní při prvním startu, a mnozí jsou stále stejně nervózní i při 20. testu se svým třetím psem. Myslím, že každý cítí před zahájením zkoušky trochu napětí, vzrušení nebo nervozity. Vůdce mohou napadat různé myšlenky, jako například „trénovali jsme dostatečně?!, „bude to strašně těžké“ nebo „co všechno se dnes pokazí?! Existuje mnoho způsobů a triků, které můžete použít k práci s napětím a nervozitou. Přečtěte si články nebo knihy o mentálním tréninku a podívejte se, které způsoby vám vyhovují. Když jste nervózní, obvykle nastane pár věcí. Váš hlas se pravděpodobně změní a nezní stejně jako doma, nebo při výcviku. Nemusíte si všimnout žádného rozdílu, ale váš pes to bude vnímat. Pravděpodobně se také pohybujete trochu jiným způsobem, možná proto, že se zdá, že se na vás všichni dívají (a oni to také skutečně dělají), nebo proto, že se cítíte napjatí nebo nervózní, a tohle je samozřejmě něco, čeho si váš pes také všimne. Pokud se navíc zkouška začne ubírat špatným směrem a začnete cítit přicházející stres, je snadné začít dělat věci jinak než na tréninku, měnit nebo dokonce zapomínat příkazy a signály, nebo dokonce zkoušet úplně nové povely. Pokud jde o nervozitu a napětí, nabízí se několik myšlenek:

- Výcvik dává jistotu a sebedůvěru. Vyplatí se trénovat veškeré situace a napodobovat zkoušky s vaší výcvikovou skupinou. (A tím máme na mysli kompletní zkoušku, tedy situace začíná tím, že si potřásáte rukou s „rozhodčím“ a chvíli si povídáte, a tak dále jako na skutečné zkoušce). Střídejte se jako vůdci, pomocníci a rozhodčí. Pes se tak seznámí s podobnou situací a různými prvky zkoušky.
- Pamatujte, že rozhodčí na tolling testu má pravděpodobně větší zájem na nalezení dobrých vlastností vašeho psa, než na hledání chyb a nedostatků. (citace zkušeného rozhodčího pana Sverker Haraldssona–*Jedna věc, kterou jsem se naučil při mém vlastním tréninku na rozhodčího bylo, když mi zkušenější kolega rozhodčí retrívrů jednou řekl: "Měl bys u psů hledat jejich kvality. Každý idiot vidí*

chyby. Měl bys hledat správné věci, které pes a vůdce dělají.!) Je smutné, že na loveckých zkouškách jsou někteří diváci, kteří si všímají pouze chyb a kteří na ně také velmi rádi poukazují a hovoří o nich. Moje vlastní zkušenost je, že největšími „experty“ mezi diváky jsou často ti, kteří se svým vlastním psem nedospěli až tak daleko, nebo se dokonce bojí na zkoušku přihlásit. Důvěřujte svému psovi. Věřte a důvěřujte, že váš pes chce pracovat dobře a že chce vyřešit všechny úkoly.